

van het bedrijf, het laatste in den regel tot woonkeuken en slaapruijnte, al werd het vóórhuis soms mede tot dit doel gebezigd.

De inrichting gaf overigens in de jonge jaren dezer stad den bouwer nog weinig hoofdbreken. Noch watervoorziening, noch vuilverwijdering, noch verlichting vroegen zijn aandacht; het water werd gedistribueerd uit den hemel, direct of indirect, in het laatste geval via de haven of eenigen anderen waterloop, waarheen het, verontreinigd door het vuil dat het meevoerde, ook weer terugkeerde. Het is dan ook zeker, mèt de voorschriften tegen bedrog bij den verkoop van levensmiddelen, wel de oudste bepaling welke de keur op het stuk van hygiëne geeft<sup>1)</sup>, als deze, onder bedreiging van een boete hooger dan voor vele andere overtredingen, zeer nadrukkelijk verbiedt het werpen van slachtafval of vuil in eenigen watergang binnen -of buitendijks, in de Rotte, in de haven of eenigerlei wetering; welk verbod men, toen kort na 1414 de nieuwe vesten in het Nieuwland aan de rivier gegraven waren, ook tot deze uitstrekke.<sup>2)</sup>

Dat deze stoffen elders evenzeer schadelijk aan de algemeene gezondheid konden zijn, voelde men niet zoo aan, want al bepaalde de keur dat als regel slachtafvallen buiten de vesten gebracht moesten worden, toch liet deze ook toe zulke zaken te gebruiken tot het vullen van kuilen of slooten op onbebouwde erven binnen de stad. Maar op stadserven mocht men geen vuilnis werpen – vermoedelijk omdat dit de overheid in de noodzakelijkheid zou brengen deze openbare vuilverzamelingen periodiek op te ruimen en van iets als een reinigingsdienst, zooals b.v. in Leiden, waar een man met een kruiwagen en een schuitje het vuil ophaalde, blijkt in het oude Rotterdam niet. Integendeel. Uit een toevoegsel in het oudste keurboek (blz. 98) mag men opmaken, dat straatreiniging een plicht der bureu was: ende nyemant en sal syn vulnes voerby des anders huys vegen maer elc sal syn vulnes in syn selfs gote uuttoen *ende elcx van syn strate doen*. Een latere bepaling, van Mei 1457, verbiedt dan faeces uit

1) Verg. Oudste keurboek zoomede keur van 4 Januari 1465 en die van 5 April 1467 (tegen de pest).

2) Toevoegsel Oud keurboek blz. 61 origineel.